

Політична, просвітна і господарська часопись.

Виходить щод тижня в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 мор., піврічно 3 мор., чвертьрічно 1.50 мор. Поодинокі числа коштують у Львові 14 сот., за провінції 18 сот. За границею „Свобода“ коштує за рік: в Німеччині 6 марок, в Росії 2 рублі, в Америці 2 долари. Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА“, Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 42.

Львів, субота, дня 14. жовтня 1916.

Рік XX.

З нашого політичного життя.

З нагоди послідного побуту у Львові голови Народного Комітету д-ра Костя Левицького відбуло ся дня 2. жовтня с. р. засідане членів Тіснійшого Народного Комітету, нашого начального політичного виконавчого органу, для вислухання звіту з діяльності наших політичних організацій у Відні — Загальної Української Ради і Українського Парламентарного Клубу та для обговорення деяких важних біжучих справ і справи нашої політичної організації.

Д-р Кость Левицький в своїм політичнім звіті обговорив заходи наших політичних організацій у Відні від червня с. р. в справі корисного полагодження наших основних національно політичних домагань. Одною з головних справ була справа Холмщини. Як звісно, рішенням начальної команди армії з 5. червня с. р. прилучено до генерал губернаторства в Любліні три українські повіти Холмщини (Грубешів, Замостє і Томашів), які до сего часу підлягали під адміністраційним зглядом армії оперуючій на Волині. Ту частинно сповнено домаганя Поляків, які стремлять до сполуки всіх земель колишньої польської держави. В сій справі внесено з нашої сторони представлене до начальної команди армії і до відповідних міністерств, на що з начальної команди армії прийшла відповідь з 30. липня 1916, де подано деякі причини сего адміністраційного зарядження та зазначено, що права української людности сих округів будуть вповні шановані.

Опісля обговорив справу польську від часу наради австро угорського міністра заграничних справ барона Буряна з німецьким канцлером Бетманом Гольвегом і державним секретарем д-ром Цімерманом, яка відбула ся в Берліні в лютім сего року, аж до найновіших нарад польських політиків. Загал польських політиків обстоює права історичної Польщі.

Польське питане на разі зовсім не порішене і нині не звісно, коли і в якій формі буде воно порішене.

Звіт з політичної ситуації прийнято до відома.

З черги представив голова д-р К. Левицький заходи президії Укр. Парл. Клубу в шкільних справах. З причини триваючого доси ворожого наїзду в східній Галичині і Буковині і недавньої ворожої офензиви багато наших людей осіло добровільно або примуово в західних австрійських краях, головню

в бараках в Гмінді, Вольфсбергу і Хоцені. Повстали окремі школи на еміграції — і так: у Відні гімназіальні курси, курси учительського жіночого семінаря, виділової і народної школи, гімназіальні курси в Кірхбергу коло Гмінду, народні школи в Гмінді, Вольфсбергу, Хоцені і Празі (ту основують також і гімназіальні курси); приготовляють ся отворене на родної школи для волинських виселенців в Гредіг (Горішна Австрія). Доси всі ті школи мали назву курсів занять, тепер будуть звати ся курсами научними. Нагляд педагогічний мав над ними д-р Янер з галицької крайової ради шкільної; тепер робить ся заходи, щоби віддати їх під нагляд директора одної з українських державних гімназій, що тепер пробуває у Відні. Пороблено заходи, щоби отворено курси гімназіальні для евакуованої української молодіжи в західній Галичині, але здійсненє сего буде залежати від відповідного числа учеників і вишукання відповідного місця.

В справі галицького шкільництва ввєднано підмогу для української приватної гімназії в Яворові і пороблено заходи в цілі покликани двох наших людей до крайової шкільної ради і віддана наших гімназій в руки інспектора Українця.

На конєць порушив д-р Степан Баран справу організації, з окрема доповнення на час війни Тіснійшого Народного Комітету новими членами і вніс в тій цілі скликати на 6. с. м. нараду членів Ширшого Народного Комітету, пробуваючих тепер у Львові; внесене прийнято.

Дня 6. с. м. відбула ся нарада около 40 членів Ширшого Народного Комітету пробуваючих під сю пору у Львові.

Як першу точку поставлено справу організації — зглядно доповнення Тіснійшого Народного Комітету. З короткого реферату секретаря Народного Комітету д-ра Ст. Барана про сю справу виходить, що теперішню партійну управу вибрано на посліднім Народнім З'їзді в дни 26. грудня 1913. Тіснійший Народний Комітет складаєть ся з 15 членів і 6 заступників (разом 21) і він веде всі справи сторонництва. З 15 членів Комітету 8 є несприсутних у Львові (з того 1 вивезений на Сибір, 1 при стрільцях, 1 при війську); з 6 заступників: 1 вивезений на Сибір, 1 при війську, 2 в російськім полоні; не помер ніхто.

Найважнійші біжучі справи полагоджує Ширший Народний Комітет, вибраний в послідне на Народнім З'їзді дня 26. грудня 1913. Складав ся він тоді з 289 членів, а се з 21 членів і заступників Тіснійшого Народного Комітету, 24 соймових і парламентарних послів сторонництва і 244 членів вибраних Народнім З'їздом. З того числа хибує тепер багато.

Передовсім смерть прорідила наші ряди. Від послідного вибору померли такі члени Ширшого Народного Комітету: Андрій Берник, селянин в Лисовичах пов. Стрий, заслужений селянський провідник в Стрийщині, о. Теодор Білевич, парох і декан в Буську, д-р

Корнило Кэш, лікар в Крукенячах, пов. Мостиска, о. Мирза Лізеришас, парох в Осердові, пов. Сокаль, Петро Лінинський, адвокат в Сокалі і довголітний організатор Сокальщини, д-р Евген Озаркевич, старший санітарний радник, діяльний провідник львівської громади, Кость Паньківський, директор Краєвого Союзу Кредитового у Львові, заслужений громадянин (визезений Москалями помер у Києві), Іван Савицький, студент філософії у Львові і один з найдіяльніших академиків, о. Юліян Федусевич, пенсіонований професор гімназії в Стрию і Володимир Шухевич, пенсіонований професор реальної школи у Львові і один з наших найбільше заслужених громадян. Разом померло 10 членів.

І воєнна куля не пощадила наших членів. Геройською смертю на поли бою погибли два наші визначні діячі: д-р Лев Лопатинський, адвокат і голова повітової організації в Копичинцях і Гриць Головка, проф. гімназії і урядуючий заступник голови повітової організації в Сокалі.

Ворожий наїзд відбив ся передовсім на наших членах, бо Москалі безпощадно виступили з окрема проти членів нашого сторонництва, арештуючи аж 24 членів Ширшого Народного Комітету; всіх їх опісля вивезено до Росії, а більшість з них є трактована як політичні злочинці; декого з них поселено в Сибірі, інших в московських осередних губерніях; один помер (бл. п. К. Паньківський).

До українських січових стрільців вступило і служить 6 членів, в ц. к. армії служить 29, в російській полон попало 8 (всі з ц. к. армії); до Америки виїхав 1, врешті виступив 1. Під ворожим наїздом остає 16 членів і про них нема ніякої вістки.

Опісля рішено доповнити на час війни Тіснійший Народний Комітет 8 членами в місце несприсутних у Львові. На висненє д-ра Барана вибрані односторонно: о. Дамян Лопатинський, професор гімн., Микола Мороз, директор школи вправ, д-р Лука Саф'ян, лікар, Омелян Саевич, директор Краєвого Союзу Ревізіійного, д-р Степан Федак, адвокат і директор „Дністра“, Софрон Ференцевич, майстер кравецький, о. Іван Чапельський, крилошанин і д-р Василь Щурат, професор гімназіальний.

З черги обговорив д-р Кость Левицький наше теперішнє політичне положенє; звіт прийнято до відома.

З біжучих справ обговорено справу відбудови краю, справу арештованих в Талергофі і справу виселенців (евакуованих).

Відбудову краю вважає Загальна Українська Рада і Український Парламентарний Клуб як одну з найбільше пекучих і найважнійших народних справ. При організації акції відбудови краю наші чинники взяли пильну участь і поробили заходи, щоби до поодиноких відділів відбудови увійшли наші люди. На жаль — задля воєнних подій не могла доси розпочати ся правильна відбудова східної Галичини.

Над порушеними справами розвела ся ширша нарада, в якій взяли участь: д-р Пачовський, д-р Володимир Бачинський, о. Ганицький, о. Лежогубський, д-р Федак, д-р Кормош, д-р Баран і директор Грозик. Звіт д-ра К. Левицького прийнято до відома.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА НАРОДНИЙ ФОНД!

Датки належить відсилати під адресою: Краєвий Союз Кредитовий у Львові, Ринок ч. 10, на виладнову книжочку ч. 6000 в дописною „Народний Фонд“.

Дещо про народні газети і їх редакторів.

Про роботу журналістів (редакторів) говорять, що се робота дуже тяжка, відповідальна, а невдячна. Але рідко хто має поняття про якість сеї роботи.

Можна сказати, що журналіст (редактор) стоїть на роздорозі, чи на перехрестю, де сходять ся і перетинають ся найрізномордніші народні справи, ждуть на розв'язку найрізномордніші питання, стають перед журналістом лице в лице найрізномордніші народні потреби. Що хвилі нові голоси, нові випадки, нові несподіванки, яких не повинен би пропустити, не сказавши про них свого слова.

Редактор народної газети — се сторож, що стоїть на варті народної справи, щоби поучити громаду про те, що кругом неї діється, щоби, так сказати, несподівано не напав на неї ворог, не поневолив і не забрав її прав, її добра.

Бо громада не має часу сама розглядати ся. Вона від рана до вечера зайнята працею о хліб насущний.

А редактор — се її око і ухо, що бачить і чує, а тим самим бере відповідальність за добро усеї громади, усього народа.

Але становище редактора не таке тяжке там, де редаговане не є в руках одного, двох людей, але в руках цілого гуртка робітників: де загал розуміє і підпомагає грошево і морально роботу редактора.

Ледви хто зі звичайного загалу розуміє становище редактора. Пересічний чоловік думає, що редактор се такий чоловік, що пишучи газети, заробляє добрі гроші. Інший уявляє собі становище редактора надто почесним, поважаним, що вже за тусаму почесність оплатити ся бути редактором. А про дійсне становище редактора, про якість і тяжкість його праці, про його відповідальність при зовсім звичайній людській платні для прожитку (деколи навіть меншій ніж у звичайного чоловіка) ніхто й не подумає.

Розумієть ся, що говорячи се, не маємо на гадці редакторів багатих часописів, яких положене буває може багато красше; ані та кож тих редакторів, що наймають ся на роботу при часописах, видаваних для політичних інтересів могутчої партії чи держави. Ми маємо на думці наші відносини і редакторів українських народних газет.

В багатших народів редактори-письменники наживають майна, се правда. Редактори мають тисячі, а то й десятки тисяч річної платні. А при таким матеріальнім стані ніхто не мусить перетяжати себе роботою.

Інакше в нас.

Возьмім народну газету, в якій працює один-двох редакторів.

Від газети вимагаєть ся, щоби вона давала найрізномордніший матеріал, щоби відповідала всім різномордним потребам читачів. Дальше задачу газети є слідити за політичними і суспільними рухами, за течіями нових думок, поучувати про них загал і після них давати напрям народній думці і народній роботі.

З того вже ясно, що аби відповісти усім тим вимогам, то сі два редактори мусіли б бути: лікарями, педагогами, правниками, істориками, природниками, політиками, організаторами, проповідниками і ще багато дечим. Се так загально взявши. Бо поза сим їх обов'язком є постаратись ще всяких новинок, всячини, смішного, цікавого; їх обов'язком переглядати день денно часописи, перечитувати і поправляти надіслані статі й дописи; їх кончею поправляти друкарські похибки (робити коректу), та робити ще багато інших робіт, які мусять робити лише тому, що видавництво тай вони стоять матеріально слабо.

Такий навал різномордної праці не дозволяє спинятись довше на якійнебудь справі; нема часу її добре розглянути, і на неї як слід відповісти. Все мусить робити ся урив-

Пекучою була справа збігців — примусових і добровільних. Міністерство внутрішніх справ, до котрого належать справи збігців, доси уважало за збігців тільки таких, котрі виїхали поза границі краю (Галичини чи Буковини) і тільки такі могли одержувати державну заповомгу в висоті 1 К 10 сот. денно. Тепер се змінено і за збігців мають уважати всіх тих, котрі в наслідок воєнних подій були змушені опустити своє дотеперішнє місце побуту — отже тепер і сі збігці чи виселенці, яких приміщено в краю, мають право до державної заповомги. Організація виселенців ще не переведена; має повстати при намісництві краєвий комітет для справ виселенців, а по повітах мають бути утворені окремі повітові комітети. Наша суспільність в акції для виселенців повинна взяти як найпильнішу участь, бо розходить ся о ратоване десятків тисяч наших людей, найбільше навіщених воєнним лихолітом.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

НАСТЯ.

1.

На краю села стояла хата. Нова новенька. Стіни в неї біліли, неначе виліплені папером, чистенькі вікна зиркали, мов очі молоді і веселі, а недавно пошита стріха переливала ся золотом до сонця. Під стріхою ластівки зліпили гніздо і стрілою літали довокола нього. Під хатою росли високі мальви, цвітом покриті від гори аж до споду. Між них втисне ся вітер-збитошник, гойдає ними, хапає їх за хнучий стан, а бідне квіте соромливо вихоплює ся від нього і головками стукає до вікон, звиваючи людей на поміч. А соняшник, як старий батько, дивлячись на сю дитячу іграшку, похитує великим жовтим лобом.

Був ранок. Товар пішов у поле, птиця розбрилась по всіх усюдах і над хатою воцарила ся правдива сільська тишина. І так то весело визирала хатина з посеред тиші, таким щастем несло від неї, що, казав би ти, ангели божі, коли літаючи над миром, примучать крила і спочити хочуть, то ніде не спічнуть, лиш на тій новенькій стрісі, між тими різноцвітними мальвами, між хрещатим барвінком і сивеньким васильком... Та ні! Щасте було лиш із надвору хати. А в середині!... От, власне рипнули двері. Вийшов чоловік, рослий, кремезний, ногою розтворив ворота і опинив ся на дорозі. Обернув ся, глипнув на хату, засунув капелюх на очі і кризь зуби зашипів: „Явя!“

— „Явя!“ — промовив іще раз, сплюнув і пішов дальше.

Хвилю хитали ся ворота, потручені його ногою і мальви заглядали кризь вікна до середини, цікаві, що там стало ся і соняшник жовтий покинував великим лобом. Аж внов відворили ся двері і вийшла жінка, з червоними від плачу очима. Підійшла до воріт і глянула на дорогу. На ній видко було, як вози їхали і як ішли люди. Гонив як вітер.

— Йди, йди, нелюде лютий, тільки мого щастя, що тебе не бачу! — і запаску піднесла до очей, втираючи сльози.

В годину пізнійше, ті, що йшли в поле на роботу, бачили її, як стояла в тім самім місці, схилена на ворота, з закритими очима.

— Плаче богачка — казали — та Бога гнівить! Такий достаток, таке багатство, а вона плаче... Ледащо тай годі!

Лиш вона не чула тої бесіди і не бачила нікого. В голові в неї було як в гамарні; в очах потемніло, а по мозку немов розляля ся якась чорна мазіюка. Стояла, забувши саму себе і весь світ божий.

Аж із легка з тої темряви стали виринати образки, якісь неясні, далекі, немов оповиті імлою. Се були згадки з літ дитячих та дівочьких. І ось вона бачить себе малою дитиною в родичів багатих. Одиначка, плаває в достатках і вигодах. Росте, як роскішна квітка, в затишньому веселому саду... Ось вона дівує, з подругами, з Миколою стрічає ся коло керниць. Бідний Микола. Загнали його в далекий край, між чужих людей, під карабін вояцький. А тут тимчасом сватів прислав богач із сусіднього села. „Та не мене він сватав, а мої воли круторогі, мої достатки нещасливі... Я не піду, батеньку, не піду! Я на Миколу підожду, аж із війська верне!“

— „Підеш!“ — сказав батько і стукнув ногою. — Віл із волом, кінь із конем, а з богачкою — богач. Не якийсь обідранець Микола, а Гнат Лабій тобі під пару. За нього підеш!“

І пішла. Грали музики, лилась горівка і так гуляли, що аж обійсте ходило.

— „І до нині грає мені в мізку, хоч пів року від весілля минає, і до нині гуляє зі мною не чоловік, не муж, а чорт... Гнат. Йди, йди, поганий, мерзений! Не хочу дивити ся на тебе, я не сяду з тобою до одної миски і не перебуду одної ночі з тобою під одною крівлею. Йди геть від мене!“ — і вона зайшла ся плачем.

— „Ах! Коби так можна вирвати серце з груди і шпурнути ним, оттим недобрим, непримиримим серцем, якого ні навчили, ні вговорили! Ах, доле, коби то можна!“

— Насте! Чи се ти, Насте?!

Молода жінка здригнулась. Неначе блискавка перейшла по всьому її тілі, так уразив її сей голос.

— Микола! — промовила на силу і подалась до хати.

За хвилю заскрипів засув і двері замкнули ся мов гробова челюсть. Молодий парубок підійшов до них і вдарив по дошках сильним кулаком а двері не отворили ся.

— Насте! Настусю! Підійди до вікна, най гляну на тебе! Три роки не бачив, три довгі, тяженькі роки.

— За пізно! — повторив той сам голос, а за ним почав ся плач по всій хаті.

А до вікон із надвору заглядали цікаво мальви і соняшник кивав головою.

За пізно!

жами, поверховно, перескакуючи від одного предмету до другого, від другого до третього. Нема часу довго розбирати справи — треба скоро рішати, бо жде нова робота. І так з дня на день, з тижня на тиждень, з місяця на місяць.

До того ж становище редактора таке, що він мусить бути собі і паном і слугою. Він сам мусить з дня на день знаходити нові річі, нові справи, нові питання і обробляти їх на такий лад, як сего ті питання вимагають. В інших роботах є взорець, після якого робота робить ся (пр. будівничий після раз виробленого пляну може вибудувати тисячі домів; можна робити мільйони коліс, саний), а тут нема. Тут все більше випадкове, нове, непредвиджене. Через те увага редактора мусить бути безнастанно напружена, щоби не пропустити ніякого важнішого питання, важнішого життєвого відгону, але все схопити і сказати про него своє слово.

Та коли на одного-двох людей спадає стільки праці, то річ певна, що вони виконають її лише з грубого. До того-ж така праця приковує над міру, забирає багато часу і вичерпує сили, а через се людина, що її виконує, не має часу читати потрібних книжок, не має часу бувати між людьми — відки повинна би черпати якраз найбільше коначного для праці матеріалу.

А кілька всяких важних тем (питань, справ) лишається зовсім непочатими задля недостатці часу; відкладають ся на коліс, а там і забувають ся, поки аж знов новий припадок не поставити їх перед очі.

Редактор те все бачить; він розуміє сі ріжнородні потреби й обов'язки з одної сторони, а рівночасно з другої сторони видить, що його сила і можливість обмежена — але загал сего не розуміє. І тому нераз сиплять ся докори зі сторони загалу, або бачить ся здивоване, чому се та те зроблене, як треба. А редакторови лишається хіба одно — приймати все те мовчки, сказавши собі: „Не дивуй ся їм, не відають бо, що творять“.

Говорячи се все, маємо на гадці передовсім наші убогі народні видавництва, в першій мірі нашу *Свободу*. Та не так воно булоби, коли би весь загал був свідомий. Маючи достаточну матеріальну підмогу від народа, видавництво нанялоб достаточне число робітників і тоді кожному припалаб лише якась часть праці, якась одна важніша, або дві чи три дрібніших справ до оброблення. При таких стані все було би наскрізь

обдумане, обчислене, повне і всесторонне. Один мав би справи господарські і домашні, другий справи політичні й організаційні, третій справи шкіл, учителів і справи диточого виховання, четвертий всякі новинки і т. д. Словом: праця була би поділена. Річ певна, що тоді об'єм часописи був би таким, як би потрібно.

Важним булоб тоді й се, що люди, працюючи при часописі, малиб змогу час від часу вийти і виїхати між народ, для якого працюють, познакомити ся з ним близько, побачити його потреби, поговорити з ним, порадитись і порадити його. Вертаючи з такої поїздки між народ, такий редактор віз би з собою не тільки свіжу силу, але й новий запас здорового матеріалу для дальшої праці.

А що моглоб сказати наші народні часописи, от хочби *Свобода*? Яких мають вони робітників і співробітників і кілько?

Нема в нас багато учених і фахофців, але всеж знайшлоб ся достаточне число людей з певним образованием і щирим серцем, що своїм співробітництвом в *Свободі* далиб гарну і велику роботу. Так щож-ж? Люди знайшли би ся, та нема фондів на їх удержанє, а чоловік в голоді працювати не буде. І так сі люди, заробляючи собі деінде на кавалок хліба, марнують ся, і робота народна як слід не зроблена.

Додати треба й се, що де більше інтелігенції, більше людей образованих і на певних становищах, що не потребують всего часу посвячувати клопотам о хліб насущний, там сі люди клопочуть ся більше всякими народними справами і, не зачисляючи себе до співробітників часописи, пишуть вартісні статі, себто дають велику моральну поміч редакторам і причиняють ся до піднесення вартости часописи. В нас же таких людей покищо мало і дуже виїмково наш інтелігент забирає голос в *Свободі*, взагалі хіба виїмково працює в народних видавництвах. Для тих знова з наших свідоміших селян, що могли би і хотіли би писати, треба найперше моральної поживи, треба вказівок, порад і заохоти. В нас треба доперва виховувати моральну силу, а через те й задача нашої газети більша, вимоги ширші. В нас до кожної статі, до кожного оповідання, ба, до кожної важнішої новинки треба би додавати окремі пояснення, чому так, а не инакше пише ся і так сказатиб, долучити моральну науку. А все те збільшує працю при видавництвах щиро народних газет.

По перечитаню сеї статі певно всякому стане яснійше, які задачі має народна газета і чого потреба до виконання сих задач; він побачить дальше недостачі, з якими мусять бороти ся наші народні видавництва, а пізнавши їх, стане більше виробулим, а рівночасно зрозуміє свій обов'язок зглядом своїх народних газет.

Бо сказавши правду, велика часть нашого загалу дивить ся на видавництва так, що уважає їх за звичайне грошеве підприємство, з яким його нічого не вяже. Тимчасом народні видавництва се інституції народні і так конечні як школи. Се мозок, очі, уха, язик народа, се його думки, його жите, його душа, тому й не диво, що вороги народів так ненавидять народні газети — конфіскують їх, переслідують або й забороняють зовсім видавати, як се маємо приміром в Росії, де заборонено українські газети. Бо де нема газет, там ані нарід не видить світа, ані світ не видить народа, ні голосу його не чує.

З окрема що до нашої *Свободи* мусимо з жалем піднести, що більшість нашої інтелігенції мало нею інтересуєть ся, мало за нею агітує і мало приєднує їй предплатників, а вже справді білим круком є сей інтелігент, котрий пише до неї; се впрочім можна сказати не тільки про *Свободу*, але і про інші наші часописи, навіть дневники пр. *Діло*; се є у нас дуже некорисним явищем, що наша інтелігенція мало або й зовсім не інтересуєть ся нашими часописями і бере дуже слабоньку участь в їх роботі як дописувачі, хоч як раз війна дає тисячні нагоди забирати голос в своїх часописах. Така крайня байдужність виходить на шкоду нашої народної справи, бо багато фактів не доходить до відома наших політичних кругів, які маючи факти в руках, з користю могли би боронити наших народних справ.

Сих кілька терпких слів мусіли ми сказати в ім'я добра народної справи; сподіємо ся, що може дехто по перечитаню нинішних стрічок ліпше зрозуміє наші задачі і наше тяжке становище як редактора незалежимої народної газети і по своїм силам більше як досі буде старати ся прийти нам з помічю присиланем нам статей і дописий і зеднуванем нових предплатників.

Ширіть „Свободу“!

II.

Того самого дня під вечір вернув Гнат, як ніч, до дому. Лютий і п'яний.

Сама прийшла худоба з поля і птиця постагала ся з города і ждала під дверима хатини. Коло воріт сгоровив пес, скручений в клубок.

Гнат узяв ся між ними заводити лад. Копнув пса ногою, аж бідне сотворіне заскавуліло з болю, потоптав кури, за коровою жбурнув колом. Нес скавулів, узяв хвіст під себе і потяг під недалеку грушку; наполохана птиця підійняла крик і розбігла ся по всім усюдам; корова жалібно заревіла.

— Насте!

Вона мовчала.

— Гей, чуєш, Насте! — гукнув Гнат і потягнув її так сильно за рукав, що молодичка захитала ся і трохи не злетіла з ослона.

Отворила очі.

— А чого тобі, Гнате? — промовила на силу.

— Вечера де?

— Я не варила!

— А то чому?

— Бо не могла. Я така хора... Я... я... я спала.

— Газдине! Богацька дочко! Ти за помийницю жидівську не вартуєш. Я тобі раз останній кажу, що хоч я тобі не любий, а я тобі муж і пан. Коли не змилови, то з мусу дбай про мене, є ні, то горе! Видиш! — Він показав свій п'ястук здоровий і вдарив ним так сильно по скрині, що вікна задзвеніли, хата стрясла ся, а Настю муравлі перебігли. — Зараз мені вставай і розкладай огонь! Чи чуєш?

— Чую — сказала Настя, — але вечері не зварю, бо не годна... Мені весь світ немилий... Слухай Гнате! Відчепи ти ся від мене, покинь мене, або дай, най я верну ся до дому. Піду в світ за очі, на службу стану, горювати буду, а з тобою жити в мене нема сили. Мене силою віддали за тебе, я себе не переволю. Пустити мене! — Вона зсунула ся з лави на землю і впала перед ним на коліна. — Пустити мене!

— Підеш! — вицідив Гнат через зуби, — але не до дому, ані до Миколи! Ні! Ти підеш гнити! Гнити підеш сиру землю їсти. Чуєш, де підеш? Чуєш? — І тряс нею так люто, що бідна голова хитала ся з боку на бік, немов на скручених в'язах.

— Гнате, пусти! — кричала жінка, а він тряс нею ще гірше. — Гнате! — і кинула ся до очей з руками.

— Ах! Я тебе, гадюко! — заревів Гнат і повалив жінку на землю.

Цікавий місяць викотив ся зза хмари і зазирнув до хати. Високі мальви собі-ж ударили до вікон головками. Соняшник, що стояв оподалик і всі інші цвіти і дерева, що не могли дібрати ся аж до вікон, питали ся одні других: „А що там? Що там?“

А тамки, на серед хати, лежала Настя з лицем як хустка і з замкненими очима. Сині плями кинулись на тіло, уста сціпили ся. І не пізнати було, чи жива вона, чи ні.

III.

Кури піяли на північ, як Настя піднесла повіки. Глипнула по хаті — нема нікого. Лиш мальви заглядають у вікно. Навіть і місяць айшов уже з неба. Слухає — нічого не чути. Пробує встати — тяжко. Голова болить, ко-

сти болять, синяків не діткнути ся. На силу встала і вийшла з хати.

На дворі було тихо. Навіть дерева і цвіти стояли неподвижно. Насті здавало ся, що вони мають очі і дивлять ся на неї. Жалують, чи сміють ся? Не знати. І їй зробило ся соромно і прикро, а кров так хутко набігла до лица, що бідна жінка мало не впаде. Вийшла, викотила ся на улицу і почала бігти. Куди? — сама не знає. Чує — щось гонить за нею. Се він, Гнат нелюд!

Добуває останків сили — та не втече... Оглядає ся, — аж легче стало. Се її вірний собака.

— Берни ся, Бурку, верни! Ми лишили пустою хату, ще злодій увійде. Вернись!

Собака глянув на свою газдиню, як би хотів сказати: ні, я з тобою піду, бо ти для мене добра, а „він“ не гідний нашої прихильности — але надумав ся і верну.

А вона біжить навздогін із вітром. Розхристане волосє хоругвою має. Ані очіпка на ній, ні запаски. Добре, що ніч, тай ніхто не побачить, бо люди сплять. Лиш вартівник під церквою підніс голову, глянув і — впав лицем на землю. Думав, що мара яка біжить у село. Саме над досвітком прибігла Настя під батьківську оселю.

На небі миготіла поранма зірниця, а люди досипляли сну. І Настині родичі спали, сном тихим, спокійним, сном спрацьованих людей. І снила ся їм Настя весела і щаслива. Дякувала їм, що не віддали її за бідного Микола, а казали йти за Гната богача...

Настя переступила поріг.

Гей, нене рідна і ти старий батьку! Чи в таку гостину ви дожидали доньки?

Світова війна.

На російському фронті.

На Буковині положене на загал незмінене.

Коло Богородчан старалися Москалі перейти Бистрицю Солотвинську, але їх відперто.

На полудне від Бережан між Нараївкою і Золотою Липою скінчилися на ніч заходи Москалів проломити наш фронт. Союзні війська задержали там всі становища мимо кількох кратних російських наступів і полонили при тім 510 Москалів. Відперто також 5 московських наступів коло Ясенева на лінії Броди-Золочів. З початком минулого тижня побідно покінчено велику битву на Волині між Свинюхами і Затурчями. Місяцями наступали Москалі по 17 разів з ряду і тисячами трунів встелили поле битви.

Ворог понів та тяжке поразене; число бранців значне: 41 офіцерів і 2.578 жовнів. Відперто також приступ ворога в околиці Киселина і полонено 6 офіцерів і 622 жовнів та здобуто 8 машинових карабінів. На північ від Припеті дальше спокій.

На румунському фронті.

Союзні війська віднесли в останнім тижні нову велику перемогу над Румунами в околиці „Ліса духів“. Розбито румунські сили і як добичу взято 28 полевих гармат, 2 тяжкі гармати і 13 гармат піхоти.

Румуни на цій лінії цопаються. Наші війська заняли вже велике семигородське місто Кронштадт (Брашо), що лежить коло румунської границі. Частина союзних військ стоїть вже на румунській боці. Наїзд Румунів в Семигороді тривав отже коротко.

На італійському фронті.

На горах на схід від Гориції, на височині Красу і в долині Фляймс, через кілька днів з ряду шаліла битва, піддержувана головною гарматним і міновим огнем. На інших точках фронту були місцеві приступи, які відперто. Положене на сім фронті незмінене.

На балканському фронті.

Болгарсько-німецька офензива в Добруджі здержана. Напір Румунів і Москалів від-

перто. Німецькі балюни і літаки дальше обкидують бомбами Букарешт, який в наслідок того в значній частині вигорів. Головні румунські уряди перенесено з Букарешту до Ясс. Румуни в силі кількох баталіонів переправилися через Дунай до Болгарії між Тургаканом і Рушуком, щоби з заду напасти західне крило болгарсько-німецької армії, що стоїть в Добруджі. Скорий напад Болгар і Німців на Румунів, що переправилися через Дунай, розбив їх зовсім, і не багато Румунів втекло на човнах через широку ріку до Румунії, бо значну їх частину убито або взято в полон. В Македонії триває дальше напір французько-англійських військ, який з успіхом здержують Болгари і Німці. Про проломане німецько-болгарського фронту нема мови. В Альбанії — як все — нічого нового.

На заході.

Нагальна битва над Сомою триває дальше. Французи і Англійці, не вважаючи на втрати, наступали на німецькі становища, але їх відперто за кожним разом.

В Аргонах і над Мозою оживився обосторонній огонь. Про Верден згадується тепер доволі рідко, що треба взяти як ознаку, що там бої устали. Цією борбою на заході є боротьба літаків. І ту панують Німці, які в вересні с. р. втратили 20 літаків, між тим коли Французи і Англійці втратили аж 129 літаків.

На азійських фронтах.

Від довшого часу не було нічого замітного.

Низше подаємо звіт австро-угорського і німецького генерального штабу за час від 3. до 9. жовтня с. р. включно.

Звіт австро-угорського генерального штабу.

Війна з Росією.

(3/10) Фронт архикн. Карла: На північ від Богородчан не вдалося спроба Росіян перейти через Бистрицю Солотвинську. На полудневий схід від Бережан уживався неприятель найбільших зусиль, аби заняти узгір'я Лисоня. Відперто його в завязій боротьбі.

Фронт кн. Леопольда Баварського: На Волині вчора по перерві, вимушеній неприятельським поразенням 27. і 28. мин. місяця, розпочався новий наступ на армію генерал-полковника Терстіянського. По кількох годиннім безперервним артилерійським огнем кинув неприятель свої маси на австро-угорські війська між Свинюхами а Затурчем. В околиці Свинюхів неприятель робив приступи 17 разів, а на полудневий захід від Затурча до 12 разів. Борба поширюється також на полудне. На всіх частях заатакованого фронту можна було заперити, що неприятель у великій мірі звертав огонь своєї артилерії проти власних окопів та відступаючих під час бою полків. Полонені зізнали, що всім відділам військ приказано злобути Володимир Волинський за всяку ціну. Новозаповнені відділи російської гвардії знов були віддані на жертву, — се вже третій раз за такий короткий час. Однак всі ті жертви пішли на марно. Скрізь Росіян відперто. Становища наші безвипливу лишилися в наших руках. Неприятель понів нове поразене. Скільки полонених за останні часи на полудне від Бродів виносить 41 офіцерів, між ними — 1 полковник і 2578 вояків.

(4/10) Фронт архикн. Карла: Не сталося нічого особливого.

Фронт кн. Леопольда Баварського: В області армії ген. полк Терстіянського в по-полудневих годинах зломився російський наступ. Поле боротьби розтяглося від Свинюхів аж до околиці Киселина. Сі бої швидко завзяті дорівнювали боям з попередніх днів, а їх вислід був також такий самий: повна невдача неприятели, получена з надзвичайними втратами. Звіт про сі бої зазначає поведене випробованого австрійського полку піхоти краю оборони ч. 24.

(5/10) Фронт архикн. Карла: Не було ніяких особливих подій.

Фронт кн. Леопольда Баварського: На Волині остали також вчора зовсім безуспішними всі зусилля неприятели захитати лініями четвертої армії. Росіяни понесли великі втрати. Над довшим Стоходом підприняв неприятели так само безуспішно слабші наступи.

(6/10) Фронт архикн. Карла: Пробу наступу коло Богородчан ми відперли. Зрештою не сталося нічого.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Неприятели знов старалися проломити наш фронт між Нараївкою і Золотою Липою. Наші хоробрі війська задержали безвипливу свої становища проти чотирьох масових на-

IV.

Вже кілька неділь проживає Настя в батька-неньки. Та лиха їй година. Старі ходять, як туча, грізні і похмурі. Ласкавого слова не кинуть — а розради навіть не жди. Людям Настка не показує ся на очі. Але від них не скриєшся, небого!.. То за сіллю, то за ситом прийде кума і жалує її. А поза очі глазує:

— Ото, каже, богач віддав свою Настю!

— Та не знав, чуєте, котре з них завинило?

— Мабуть вона.

— О, їй з очей не добре видно. „Зальотна“.

— А Максим, чуєте, що? Таж то ціле село знає. От „публіка“.

„Чи справді я завинила?“ — питала себе Настя і не могла відповісти. Знала тільки, що любила Миколу, а їй казали йти за Гната, знала, що Миколи не годна забути, а Гната любити, та ще знала, що так довше не може бути і що мусить ся то все якось скінчити. Але як?

А тимчасом на світі йшло все своїм відвічним ладом. Минуло літо, прийшла осінь, минула і тихо підкрадала ся зима. Опустіли поля і засумувала ся діброва. Крачуть порони, а співучої птиці вже не почути. Лютий вітер, зимно і брэк їди прогнали їх за море. І сумують за ними дерева, сумують листки та жовкнуть із суму. Зринають ся з гильців та летять доганяти. Не доженуть!

А тимчасом жорстока зима починає своє діло заглади. Ледяними кістками скувала землю, покрила її білим покривалом снігу і — спи! Заснула. А вітер реве, вив, стогне, ніби до сну її колише...

Спи, земле, спи! Приспи в собі всі злидні і горе, а як збудиш ся зі сну на провесні, засій нам щастем, силою, красою; бо ми від тебе ждемо добра багато і з рожевими надіями чекаємо тебе...

* * *

Настя не виглядала весни; не дожидала від неї ні радості, ні втіхи, ні полєкші.

Весь світ для неї покрит ся смутком, так як земля покривається снігом.

Сонце заходить, вона стоїть на березі ріки.

Вже всі жінки, що прали із нею біле, пішли домі, а вона заєдно бе пранником, аж відгомін лунає по лісі.

А сонце — зимове, каправе сонце, котить ся лїниво за рубець виді округи. От, от, безвухне собою в пропасти заземельні і темно стане. Та заки згасне, створює широко очі і всміхає ся так весело і сердечно, що від того усміху цілий світ обливає ся всіми відтінками золота і — крові.

На дворі тихо. Вітер затих. Чути як сани їдуть дорогою від ліса; як рубачі їдуть за ними і як сніг скрипить їм під ногами. Ідуть, пакають люльки і говорять із собою. Деколи підбігають, щоби розігріти ноги та біють ся руками по плечах; бо зимно.

Між ними йде Микола. Від коли вернув із війська, ходить на зарібки. Тепер рубає стеси. Його мати мешкає на краю села, за потоком, він прощає ся з господарями і йде короткою стежкою понад потік. Над рікою стоїть Настя і бе пранником, аж гомін їде по лісі.

— Насте! А ти чому не йдеш до дому? Видиш — ніч.

Настя кинула пранник і мовчки збирала біле. Він підійшов до неї і спитав:

— Насте! Чи то правда, що люди кажуть?

— Правда! — відповіла Настя.

— А чогож ти йшла за нього?

— Мені казали. Силою потягли до престоло.

— А мене тобі не було жаль, Насте?..

Потім замовк. Нараз промовив рішучо:

— Я його вбю. За свою і твою кривду.

— Миколо! Що ти говориш? Спам'ятай ся. Ти того не вдиєш. Таж він женив ся зі мною, як женив ся багато інших, для поля, для худоби. Взяв гроші. А врешті — я сама сказала йому, що його не люблю і що на жабу волю дивити ся як на нього, ну й він...

— І він тебе побив, бида би його божя сила. І до такого розбишаки ти гадаєш вертати?

— Ні, я до нього не верну — відповіла Настя.

— Ніколи?

— Ніколи.

Місяць підпливав на середину неба і як потопельник, то виринав, то потапав у хмарах. Мороз світив ся на снігу, а було так тихо, що вони чули, як лід мерз на річці і як серця били ся в грудях.

— Насте! — промовив нараз Микола і вхопив її за руку. — Будь моєю! Я тебе заберу геть далеко, за море. Там заживемо щасливо. Родичів не жалуй, бо вони тебе не жалували, покинь усе і ходи зо мною. Підеш?

— Підеш? Підеш?

Густі хмари не пускали місяця на небо. Стрий сумрак покривав світ. Вітер не переривав спокую, а лід мерз і тріщав на ріці.

ступів російських сил і полонили 510 жовнірів.

Також в області генерал-полковника Бем-Ермоля скінчило ся нічим 5 неприятельських наступів на наші становища на полудневий схід від Ясенева, розбиваючи ся о незломність оборонців. Успішна виправа на полудне від Манаєва довела до здобуття передного російського становища.

На Волини, де по завязятих боях 2. і 4. жовтня загалом беручи настав супокій відперто зовсім відокремлений атак в околиці Киселина. Ціла добича з сих боїв побільшила ся на 6 офіцерів 622 жовнірів і 8 машинових крісів.

(7|10) В східній Галичині між Нарівкою і Золотою Липою і в області на полудневий схід від Бережан прийшло знов до завязятих боїв. Поминувши занятє одного висуненого наперед рова, неприятель потерпів знов повну невдачу Австро-угорські відділи нападом відібрали назад втрачену 30. вересня гору.

(8|10). На російським фронті не стало ся нічого важного.

(9|10). Фронт архикн. Карла: В області Людової німецькі баталіони забрали Росіянам одну гору. На хребті Пангир відперто наступи неприятеля.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Наші становища між Свинюхами і Киселином вчора знова були цілком сильних російських наступів, які по обох сторонах Затуриць поновлювано по три і чотири рази безперервно, та які покінчили ся знова повною невдачею неприятеля серед найбільших його втрат.

Війна з Румунією.

(3|10). Коло Петрошені в області провалу Верештерени (Червона Вежа) відперто румунські приступи. Коло Баранього Кута (Бекектен), наступ німецьких і австро угорських сил зустрів сильний румунський протинаступ, котрий трохи відіпхнув союзників.

(4|10). На горбах коло Петрошені знов не вдало ся кілька румунських атаків. Неприятель оставив в наших руках 60 полонених. На полудне від Германштадту знесено румунський баталіон, який блукав ся ще за німецьким фронтом. На схід від Червоної Вежі ді стали ся ми в кількох місцях на гірський хребет. Дальше на схід австро-угорські й німецькі сили посувають ся на Фогараш. В кількох відтинках східного фронту в Семигороді відперто румунські атаки. Тільки на малім Ко-

кол неприятель вспів висунути свої становища наперед.

(5|10). В околиці Оршови відіпхнено наші війська в західнім напрямі. На полудне від Петрошені неприятель уступає в напрямі граничних провалів. Союзні оружні сили, які поступають наперед коло Фогараш, посунули ся наперед поза місто.

З семигородського східного фронту крім відпертя сильного румунського атаку коло Сешата нема що донести.

Вислід оголошеного державами почерного порозуміння зі звичайними перехвалками посуненя Румунів наперед через долішний Дунай є відомий зі звітів союзних генеральних штабів. Неприятель опустил землю болгарську швидше, ніж вспів на неї вступити. В ході тих подій хоробрий виступ нашої хороброї дунайської флотилії мав міродатне значінє.

(6|10). На укріпленім становищі на західнім краю „Ліса духів“ неприятеля заатакували австро-угорські і німецькі війська генерала піхоти Фалькенгайна і зовсім його побіли. Як добича остало в руках атакуючих 28 полевих гармат, дві тяжкі гармати і 13 гармат піхоти. Полонено 2 офіцерів і 220 жовнірів. Також далше на північ в області Гомород і на схід від Мядярош наш атак поступає успішно наперед. В тім атакі полонили ми 2 офіцерів і 202 жовнірів.

(7|10) Коло Оршови наші відділи зискали знов на терені. На полудне від Гатсег втратили Румуни граничну гору Сігльо в фогарашських горах Шуруль. Австро угорські й німецькі відділи, які переходять „Ліса духів“ і гори Першана, зломали в погони слабій румунський опір. Також на семигородським східнім фронті відкинено неприятеля в більше місцях.

(8|10). Австро угорські і німецькі війська вчора вечером увійшли до Брашо (Кронштадт). Інші відділи дійшли до долини Ольту (Альт) на схід від „Ліса духів“. Гузари угорського загального ополченя обсадили Секелі Удваргелі (Одеркелен). Також в горах Дердені неприятель відступає перед австро-угорськими силами генерала Арца.

(9|10). Союзні війська генерала Фалькенгайна вчора відперли неприятеля коло Терешвар (Терибург) і в завязятих боях уличних очистили Брашо. Підмоги неприятеля, які поспішали з Гаромшек здержано на полудневий схід від Фельдвар (Марієнбург) і побито їх. Румуни всюди уступають з побоевища.

Проти армії ген. Арца, яка входить до Фор Гартітта і Дердені, неприятель місцями ставляє опір.

Коло Сістова над болгарським Дунаєм німецькі відділи при помочи нашої дунайської флотилії і австро угорські піоніри заволоділи островом, занятим Румунами, причім добуто 6 гармат та полонено 3 офіцерів і 155 жовнірів.

Війна в Італією.

(3|10). Узгіря на схід від Гориції і високорівня Красу є постійно в сильнім огні. На фронті в долині Фляймс неприятель зновив боеву діяльність. Становища наші по обох боках долини Травініольо і кілька відтинків пасма Фазанських гір були сильно острілювані італійською артилерією. Берсалієри парубаз наступали на Кольбрікон Пкольо. Посліднім разом вспіли вдерти ся в оборонні рови (цілковито знищених стрільнями) та протинаступом виперто їх. Також нічний наступ на Пасо ді Вальмаджіоре не повів ся.

(4|10). На височині Красу неприятельський огонь гарматний і міновий дійшов до великого напруженя. Також в ночі діяльність артилерії і метавок мін була в сїм відтинку значно більша ніж звичайно. Нині рано неприятель рушив до атакі по обох сторонах Опакіо Селля, вдер ся до наших передних ровів, але ми його зараз викинули. Італійська летнича ескадра безуспішно кидала бомби в області Набревіни. На фронті в Каринтії неприятельська артилерія острілювала кілька місцевостей в долині Гайль. Наша артилерія відстрілювала ся в напрямі Тімав. На фронті в долині Фляймс гарматня боротьба веде ся далі. Неприятельський атак в області Коль Афікон завдяки огневої діяльності нашої артилерії не рушив ся з місця. На Чімоні наші війська викопали загалом 6 машинових карабінів.

(5|10). На височині Красу артилерійська боротьба є в повнім ході. Місцями пробувала неприятельська піхота рушити до атакі, однак наш гарматний огонь спинив її. На фронті долини Фляймс ведуть ся далі гарматні бої. Положенє остало незмінене. На Чімоні наші війська в часі від 23. вересня до 2. жовтня видобули 35 засипаних італійців. Загалом полонили 482 жовнірів і здобули п'ять машинових карабінів, 3 метавки мін і багато карабінів.

(6|10). На височині Красу сильний огонь гарматний і міновий італійців на наші становища й області на задах ішов тепер уже

— Пусті, мене, Микола! Пусті! За пізно! Господь видить, я хотіла на тебе ждати, я виглядала — а тепер уже все за пізно — пропало. Я присягала. З ним мені не жити, бо не годна, а з тобою не йти, бо гріх і нема мені на світі ні ради, ні поради. Але знай, що я тебе люблю й тому йди від мене — геть!

V.

Розійшли ся. Сумна розлука.

Микола по розраду пішов до коршми, а йдучи вигукував весело — дурив себе. Настя з білем вернула до хати. Відтворяє двері. Батько на лаві сидить, мати ксло печі порпає ся. Суває горщиками по приличку і не відвертаючи лица, питає:

— А ти була, Насте?

— А хибаж ви не знаєте? На ріці.

— Та до тепер прала? До півночі. Як на заразу.

— Та де вам північ? От, що йно сонце зайшло.

— Еге! — докинув батько. — В тебе доти день, доки Микола коло тебе. Знаємо ми, знаємо. Але — зле ти робиш, Насте, дуже зле. Сором на мою сиву голову наводиш. — Тату! Чи вам іще мало мого горя? Старий замовк.

Сили їсти вечерю. Настя плакала.

— А ти чого, Насте, плачеш? Ідж, не небого. В дорогу треба вхопити теплої страви.

— В яку дорогу? — питає Настя. — Хибя на постіль?

— До чоловіка — відповідає батько — Гната. Був перед вечером і казав тебе привести. Тай повезу. Ти-ж його законна жінка. А в письмі святім стоїть, щоби жінка не по-

кидала ся мужа. Чужого добра переховувати не годить ся. Тай пан отець уже закликали мене до себе та питали ся, чому не жиєш із чоловіком. І люди не дають спокою і діти показують пальцями на мене: диви — кажуть — то той богач, що його дочка не сидить із чоловіком. Не годен я стерпіти такого стида...

Настя, ніби не чула того. Її лице було, як із каміня коване. Німе і ніби байдужне.

— Збирай ся! Я йду запрягати коний — сказав батько і вийшов із хати.

Тимчасом мати відтворила скриню, виняла новий кожух, накінула його на доньку і собі стала приповідати:

— От і мій старий зараз по шлюбі побив мене, а я не втікала. Прожили ми більше як тридцять літ у мирі та спокою, що кождому дай Боже так жити. Воно часом добре, ксли на порсіз появив ся батько в великих рукавицях, у шапці на уха і з батогами.

— Ну, кому в дорогу, тому час. Ходім! Пішли. Стара зрбила хрґст над ними і замкнула ворота.

— А як, чуєш, буде дуже курити, то підночуй. Побачиш, як вони там із собою, чи не відвикли.

— І не привикнуть, докінчувала Настя.

Ідуть.

Легенькі сани як по воздухах гонять, коні мов пливають по снігу, лиш час від часу порскають для охоти.

— Здоров! — каже тоді батько. — А що? Я казав, Гнат буде нам радий.

— Ще й як! — доповідає Настя.

Ідуть дальше.

Між тим сепом, де мешкали Настині родичі, а тим де жив Гнат, був великий став.

Зимою, як лід зціпить воду, а сніг покрий лід, люди їздять ставом, бо близше і рівно, як по стелі.

І Настя з батьком їде через став. Батько поганяє коний і ногами по снігу волочить донька думку думає... І так зле і так не добре. Родичі з хати женуть, із Гнатом жити не годна, з Миколаю не годить ся. Що тут робити?

— Що? — питає вода, хлюпаючись у полонці. — Ходи до мене. Я тебе прийму, я тебе до себе пригорну, на віки заколишу...

Настя зсунула ся з саний.

Приклякла над полонкою і глянула під лід. Там було темно, але спокійно. Лиш вода цілувала ся з ледом.

Нахилила ся низше, низше, ще низше — лід затрішав і обірвав ся.

На цілім ставі, під хрустальним ледяним склепіням зробив ся гамір.

Там витали нового гостя.

Даремно батько шукав Насті по цілім ставі. Від села до села лунає його здоровий голос: „Насте! Насте! На-асте!“

Дрібна осока тріпоче сухими листками і шепче: „Ось я! Ось я!“

А вода з під льоду доповідає глухо: „Оттут! Оттут!“

п'ятий день без всякої перерви. В пополудневих годинах неприятель пробував кілька атаків піхоти, які однак всі зовсім зломано концентричним огнем артилерії. На фронті в долині Фляймс кілька частин відтинків остало в сильнім огні гарматним і міновім. Неприятельський атак в області Коль Брікон наслідком нашого огню не встиг розвинути ся. На горі на північ від долини Пелеріні відперто кілька атаків баталіонів альпінів.

(7/10). Сильний італійський огонь на височину Красу вчора дещо ослаб. Однак окремі підвідтинки острілювано часами дуже нагально. На фронті долини Фляймс фазанські Альпи, становища в області Люзії і фронт на північ від долини Пеллеріно аж до Мармолята появ під сильним огнем усіх калібрів. Поновлені наступи на Гардіналь, Буза Альта і ді Царце се відперто. На північ від долини Пеллеріно по скріпленню огню почав ся вечером загальний наступ проти становищ від Коста Белля до Мармолята; до 10. год. веч. його відперто.

(8/10). Нагальне острілюване наших становищ на височині почало ся знова; тривало воно вчора через цілий день з незмінною силою. На полудне від Нованас в полудне неприятельська піхота групами старала ся піти вперед. Наш артилерійський огонь відогнав її. На фронті в долині Фляймс особливо відтинки Гардіналь Кольдосе оставав в постійнім артилерійським огні. Сильний нічний наступ на ті верхи кроваво відперто.

(9/10). Діяльність неприятельської артилерії і міновий огонь в полудневій часті фронту і Побережа триває дальше. Італійську піхоту, яка пробувала рушити до приступу на височині Красу, на полудне від Новавас і у відтинку Гориції в напрямі святої Катерини, відперто запірним огнем. У Фазанських Альпах у відтинку Гардіналь Кольдосе вивязали ся завзяті бої з близька, що тривали годинами. Неприятеля, який наступав кількома баталіонами, відперто зовсім. Наші війська удержали всі становища на верхах.

Звіти німецького генерального штабу

На сході.

(3/10). Фронт кн. Леопольда Баварського: З групи військ ген. Лінінгена доносять: Сподіваний загальний наступ на захід від Луцка проти військ генерала поручника Шмідта фон Кнобельсдорф і групи ген. Марвіца (армія ген. полк. Терстіянського) почав ся нині, 2. жовтня. По надзвичайно нагальнім артилерійським підготовленню в 9 год. рано розгорів ся наступ. Як найбезоглядніше посягаючи людей, російські корпуси до 12 разів, а два корпуси гвардії навіть 17 разів ішли до наступу. Четвертий сибірський корпус, недавно тяжко побитий під Коритницею, очевидно зник з неприятельських ліній. Всі наступи зломано, причім кроваві втрати неприятеля були незвичайно великі. Де неприятельські відділи встигли дібрати ся до ровів, зовсім знищених стрілами, як на північ від Затурців, там зараз викинено їх протинаступом.

Російська артилерія, стріляючи на власні рови, гнала війська до приступу або хотіла завернути уступаючі філі атакуючих. Стверджено, що неприятелі, які хвилино вдерли ся до окремих ровів, повбивали наших ранених, які остали були в тих ровях. Наші втрати є розмірно малі. Успіх протинаступу на північ від Граберки розширено. Число полонених збільшило ся на 41 офіцерів і 2578 жовнів. Добича виносить 13 машинових карабінів.

Фронт архикн. Карла: На східнім березі Золотої Липи вдало ся Росіянам посунути ся аж до гори Лисона (на полудневий схід від Бережан). Відкинули їх знов назад війська німецькі, австро-угорські й турецькі.

На північ від Дністра мали успіх короткі наступи німецького відділу.

Фронт в Семигороді: В околиці Баранівкут на північ від Фогараш німецькі й австро-угорські війська, які посували ся наперед, наткнули ся на переважаючі румунські сили і з огляду на їх наступ відступили. Над границею на захід від Червоної Вежі Румуни старали ся переломити ланцюг наших становищ. Там ведуть ся менші бої. В горах Гецінг (Гатсер) відперто неприятельські наступи.

(4/10). Фронт військ кн. Леопольда Баварського: По кровавім зломано російських наступів перед становищами армії генерала-полковника Терстіянського на захід від Луцка дня 2. с. м. Росіяни там понесли нову тяжку невдачу. Зі спокоєм і певністю побідника, війська генерала-поручника Шмідта фон Кнобельсдорф і генерала фон Марвіца прийняли неприятеля, що кількакратно йшов приступом. Не втрачено ні пяди землі. Число убитих Росіян іде в тисячі.

Віцефельдвель Вандіш на полудневий захід від Рівного висадив на землю з літака поручника фон Косселя і по 24 годинах забрав його знова. Поручник в кількох місцях розсадженом терену перервав залізницю Рівне-Броди.

Фронт архикн. Карла: Нічого нового.

Фронт в Семигороді: В долині Дердені Румуни кількакратно наступали без успіху. На захід від Порайд осягнули вони користи. Стоїмо перед Фогараш. На захід від Каїнені (полудневий край провалу Червоної Вежі) вели ся боротьби з останками румунських відділів як дальші діляння після битви під Германштадтом. Полонено більше як 100 людей. Неприятельські наступи в горах Гецінг були безуспішні.

На захід від гори Обороса наші союзники зискали на терені.

(5/10). Фронт кн. Леопольда Баварського: На фронті над Стоходом було кілька безуспішних наступів наступів слабших неприятельських відділів. Все на ново повтаряли Росіяни завзяті атаки на захід від Луцка. Та зовсім нічого не осягнули ними. За кожним разом огонь нашої артилерії, піхоти і машинових карабінів нищив ряди їх атакуючих військ. Тільки на північ від Зубильна слабі відділи дотерли аж до наших становищ, з яких їх зараз знов викинено.

Наші летуни, які також попередних днів завдали неприятелеви шкоди успішними атаками на обози, військові поготовля і залізничні урядження, вчора киненем богатої бомб счинили пожари на двірці в Рожиці і в етапових урядженнях, положених близько сеї місцевости.

Фронт архикн. Карла: Не стало ся нічого особливо важного.

Фронт в Семигороді: На захід від Порайд відперто кількаразові наступи Румунів. Друга румунська армія, яка по 2. с. м. в околиці Бекехтен (Баранівкут) була перейшла до наступу, уступила за Сінку і також далі на північ знаходить ся в відвороті. По даремних зусиллях в горах Гецінг, по обох сторонах долини Стрігі, де неприятель поніс значні втрати, уступає він на пограничні гори. Коло Оршови над Дунаєм румунський наступ зискав на терені.

(6/19). Фронт кн. Леопольда Баварського: На фронті боєвім на захід від Луцка неприятель, вичерпаний вчора, оставав супокійний. В ostatnich днях полонено там 6 офіцерів і 622 жовнів і здобуто 8 машинових карабінів.

Між залізничними лініями з Бродів і зі Зборова до Львова віджила боєва діяльність. По сильнім неприятельським огнім наступали кілька разів нагальні наступи, які зломано вже огнем під Висоцком, Дубем і Жарковом. Коло Баткова над Серетом відперто їх хоробрим протинаступом німецьких баталіонів. Полонено 3 офіцерів і 120 жовнів російських.

На фронті армії ген. гр. Ботмера Росіяни поновили боротьбу по обох сторонах Золотої Липи. Війська німецькі, австро-угорські і турецькі завзятим опором зломали кількаразові наступи. Неприятеля, який в окремих місцях вдер ся був до наших ліній, зараз знов виперто. Крім великих кровавих втрат утратив неприятель 510 полонених і 8 машинових карабінів. Становища в цілости остали в наших руках.

Фронт архикн. Карла: В околиці Богородчан (над Бистрицею Солотвинською) слабші наступи Росіян остали без успіху. З Карпат нічого нового.

Фронт в Семигороді: Румунів вчора знов побито. В відтинку Дердені австро-угорські війська виперли Румунів з їх становищ на полудневий захід від Лібан Фальва, а далі на полудне відперли атак на шпилі Векед і відзискали по обох сторонах дороги Мадярош Парай становища, втрачені 3. с. м. Полонено

над 200 жовнів. Союзні війська під проводом ген. Фалькенгайна по щасливих перепалках коло Репс і Крігальма виперли неприятеля за Гомород і Альт. Уперто боронені становища в відтинку Сінка здобуто приступом. Полонено кількисот жовнів і здобуто 2 тяжкі гармати, 28 полевих гармат і 13 гармат піхоти. Неприятель знаходить ся в відвороті через „Ліс духів“. Ми йдемо за ним погонею.

(7/10). Фронт кн. Леопольда Баварського: Число Росіян полонених дня 5. с. м. коло Батькова над Серетом збільшило ся на більше ніж 300. Вчора рано по обох боках Золотої Липи знов відперто кроваво підприняті дальші російські наступи. Мале передне становище на полудне від Мечищева опущено. На полудневий схід від Бережан добуто назад приступом гору, обсажену неприятелем 30. вересня.

Фронт архикн. Карла: Не стало ся нічого особливо важного.

Фронт в Семигороді: На цілім східнім фронті союзні війська поробили поступи. Перли вони дальше за відступаючим через „Ліс духів“ неприятелем. Його задні сторожі відперто. Підчас відпирания румунських наступів по обох сторонах провалу Червоної Вежі полонили ми 2 офіцерів і 133 жовнів. На півлудне від Гецінг забрано Румунам граничну гору Сігльо. Коло Оршови зискали ми на терені.

(8/10). На російським фронті нема нічого важного до оголошення.

Фронт в Семигороді: Румуни відступають на цілім фронті східнім. Союзні війська виробили свій перехід з „Ліса духів“ в долину ріки Альт і до країни Бурзів. В хоробрім поході виперли неприятель дальше взад. Ми заняли Кронштадт (Брашо).

(9/10). Фронт кн. Леопольда Баварського: Проти части заатакованого недавно фронту на захід від Луцка Росіяни поновили вчора наступи. В жаднім місці не мали успіху і знов понесли як найбільші втрати. І там кроваво поражено наших неприятелів.

На полудневий схід від Бережан відперто наступи Росіян.

Фронт архикн. Карла: В Карпатах несподіваним наступом на Бабі Людовій посунули ми наперед наші становища. Узисканий терен оборонили ми в рукопашнім бою.

Фронт в Семигороді: Похід наперед у східнім Семигороді ведено далі. Румунів побито в битві під Кронштадтом. Їх підмоги, що прийшли з півночі, даром вдали ся в боротьбу на північний схід від Кронштадту. Ми взяли Терцвар (Терцбург). Неприятель уступає на цілій лінії.

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ

▲▼▲▼▲ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. ▲▼▲▼▲

урядує в загально-народних справах що дня від 11 до 1 год. в полудне. Про всі події загально-народного значіння (надунитя, справи виселення, справи шпільні і т. д.) треба повідомляти письменно. Зібраний матеріал передасть Народна Канцелярія нашій парламентарній репрезентації.

Зі світа.

За австрійський парламент.

Вже від довшого часу ріжні парламентарні групи в Австрії відбувають засідання і домагають ся скликання парламенту, за чим заявили ся між іншими і українські парламентарні послі. Проти заявили ся тільки німецька радикальна партія і партія чеських аграріїв. Недавно відбули ся у Відні наради трьох партій членів палати панів і вони рівнож заявили ся за скликанням австрійського парламенту, котрого сесію замкнено єще перед війною. В кождім случаю домагають ся члени палати панів скликання делегацій, що без

скликання парламенту могло би наступити тільки тоді, коли би найвищим цісарським розпорядком продовжено важність мандатів австрійських делегатів вибраних палатою послів і палатою панів ще в 1913 р. на протяз 1914 р.

Росія.

В останнім часі уступив російський міністер внутрішніх справ Хвостов, а його місце заняв визначний російський політик і заступник президента державної думи (парламенту) Протопопов. Говорять також про уступлене президента міністрів Штірмера і про іменоване міністрами кількох політиків — між ними вчисляють президента думи Родзянко — і вяжуть се зі справою мирових переговорів та заключеня Росією окремого мира з Німеччиною і Австро-Угорщиною, бо міністер Протопопов і декто з кандидатів на міністрів мають бути прихильно настроєні до Німеччини. Поки що однак в Росії не видко ніякої зміни на ліпше і воєнна партія все ще має там рішачючий вплив. Внутрішні відносини є в Росії дуже лихі; недомагає передовсім заосмотрене більших міст в живність, бо брак залізниць і доріг. Більшим містам грозить голод, хоч в деяких губерніях є значна надвижка збіжжя. Дуже недомагає і заосмотрене війська, що може причинити ся до того, що зросте серед російських кругів бажане заключеня мира і покінченя кровавої війни.

Греція.

Вісти з Греції неповні і неясні. В останніх днях утворено нове правительство. Здається, що приходить до зближеня між королем і Венізелосом. Мобілізації на разі не оголошено і мабуть відложено вповідажене війни Болгарії. Франція і Англія вже не так дуже назирають на се, щоби Греція виповіла війну Болгарії, але рівночасно що раз більше уgruntовують свою верховну власть в Греції, щоби мати свобідну руку для своїх воєнних ділань на македонськїм фронті; між иншим всі важніші грецькі пристани знаходять ся в руках Франції і Англії, котрі хотять навіть заняти столицю Греції, Атени.

Представленя до повітових комісій причинкових і жалоби до ц. к. найвисшого трибуналу адміністраційного у Відні в случаю відмови причинка на удержане

:: вносить адвокатська канцелярія ::

Д-РА СТЕПАНА БАРАНА

у Львові, ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

Вивезене митрополита Шептицького до Суздаля. Вивезений в дни 19. вересня 1914 до Росії львівський греко-католицький митрополит граф Андрій Шептицький пробував доси на заслано в Курску; там мав трохи свободи, жив тільки під доглядом поліції. Тепер недавно на основі присуду святійшого синода (найвисшої російської православної церковної власти) митроп. Шептицького увязнено і як вязня перевезено до місточка Суздаля, де осаджено в Спасо-евфимовській монастири, який є вязницею для проступників духовного стану.

З Тернопільщини. Читаємо у „Вістнику Союзу визволення України“: До „Нового Времени“ з 6. вересня с. р. доносить його дописувач з Тернопільщини між иншим, що села там мало ушкоджені, є багато сіл б до 7 кільсметрів поза фронтом, що цілком не зачіплені війною. Він не знаходить жадної рїж-

ниці між волинськими та галицькими селами, але... для повного вигляду волинського села недостає лиш веселячих душу білих церковок з зеленими дахами; замість них видко в купи дерев низькі та всякісірї уніяцькі церкви... Можливо, що остання увага се дипломатичний натяк на адресу російського Синоду, що він ніби то не досить енергічно бореть ся проти уніяцтва в занятій Галичині. Назви залізничних двірців уже змінені на російський лад; „Журавлівка“ на пр. уже називається „Журавльовка“ і т. д. Тернопіль ніби-то дуже мало потерпів від війни, хоч літаки відвідують його досить часто. Богато уваги присвячує дописувач „ідилічному відношеню російського війська до місцевого населеня, хоч разом з тим не може замовчати, що населене часом скаржить ся на військо і „з хахлацькою упертостю твердить про шксту“. — „Болючим питанем для населеня являється брак школи. В багатьох селах є учителі і дістають запомогу з громадських грошей в розмірі їх удержаня, але науки в школі нема і діти третій рік тиняють без діла. Особливо шкідлива ся бездільність для учеників середніх шкіл. Припинене науки в школі на протязі трех років може їх зіпсувати на ціле жите. Батьки непокоять ся і хвилюють ся. Невжеж не можна було би якось полагодити справу на користь населеня?“ — „Лікарську поміч населеню подають військові лікарі в тих місцях, де стоїть військо. Але далеко поза фронтом населене дуже потребує правильної лікарської помочи. Як бачимо, поза національною неволею російський наїзд несе українському населеню східної Галичини й неграмотність і заразливї недуги.

Важне для виселених. Доносять урядово: Населене, яке виселено з воєнної области, не було певне, до котрого уряду треба вносити поданя, що їх полагоджене належить до круга діланя політичних властей не уряджучих з приводу воєнних подій в своїм давнім осідку. Супроти того зарядило міністерство внутрішніх справ, що про полагоджене таких подань повинна подбати політична краєва власть. Приймати будуть такі поданя політичні власти повітові того місця, в яким кождочасно перебувають виселені особи.

Новий розпорядок в справі горожан, які перебувають за границею. Підчас теперішної війни нарушили деякі особи свій обовязок вірности супроти держави через те, що перед вибухом війни виїхали за границю, щоби відтягнути ся від своїх державно-горожанських обовязків. Тому, що між сими невірними особами є й такі, які займають публичні становища, є небезпека, що по війні ці особи вернуть назад до Австрії і будуть далі займати якісь приватні становища, а то тим більше, що нема в нас точного закону що до таких осіб. Тепер появив ся цісарський розпорядок в тій справі; він постановляє, що такі особи мають вернути до краю найпізнійше до кінця жовтня 1916, повідомити про свій поворот політичну краєву власть і виправдати свою дотеперішну несприятність. Коли вчасному поворотови до Австрії стоять на перешкодї ними не завинені перешкоди, то дотична особа має повідомити про сю перешкоду політичну власть псслідного свого осідку. Особам, котрі не виправдають на час свою несприятність, може міністерство внутрішніх справ в порозуміню з дотичними міністерствами відмовити всіх прав, щоби вони могли протязом десятиох літ займати якесь становище, або щоби відзискали назад права австрійських горожан. Сей цісарський розпорядок не відносить ся до урядників державних і настановлених по релігійних фондах, до адвокатів і адвокатських кандидатів; що до сих останніх міродатний цісарський розпорядок з 24. грудня 1915, а для урядників державних, краєвих і т. д. вже існуючі закони дають підставу, на якій можна їх віддалити за кожде неоправдане опущене краю.

Осторога перед ґрунтовими спекулянтами. Ц. і к. команда війск ген.-полк. архикнязя Евгена перестерегла підчинені свої війська перед несовісними спекулянтами ґрунтовими, які намовляють селянське населене до продажі землі, обманюючи його тим, що наслідком війни земля втратила вартість. Згадана команда жадає, щоби з цілою строгостю виступити проти таких обманів і пояснити жовнірам, що земля наслідком війни не тільки не сратила на вартости, але навпаки, її ціна

зростає і ще більше зростати-ме. Тому треба рішучо відраджувати від продажі землі. З приводу фактів доказаних перед командою війск архикнязя Евгена міністерство рільництва звернуло увагу краєвих властей політичних, що буде завданем відпоручників, висланих повітовими властями політичними до комісії обороту землею, уважати на того рода прояви і в дотичнім случаю голосувати проти продажі.

„Буковина“, орган „Союзу українських послів на Буковині“, по майже чотиромісячній перерві, спричиненій занятєм Чернівців, почала виходити в Відні 10. і 25. кождого місяця. Редакція і адміністрація: „Bukowena“, Wien, VIII., Albertgasse 5, T. 15.

Гімназіальні курси з українською викладовою мовою отворить ся небавом в Празі для вигнанців з Буковини і Галичини. Близші інформації подає гімн. директор Мик. Ісепенко, Прага, Виногради, Ходска 26.

Буковинські власти. Буковинський виділ краєвий урядуете тепер в Празі ul. Ditrichova 24. Буковинське краєве правительство находить ся тепер у Празі. Так само находить ся в Празі і рада шкільна краєва. Адреса обох сих властей: Praha, ul. Ditrichova 24.

Буковинський комітет запомоговий. Читаємо в „Буковині“ яка недавно на ново зачала виходити у Відні. По третім ворожим наїзді на Буковину скликав посол Микола Василько визначніших людей на нараду, як помогти вигнанцям з Буковини. На нараді постановлено заснувати комітет, який прийняв назву: Fürsorgekomitee für die Bukowinaner Flüchtlinge (Wien IX. Schwarzschanerstrasse 15, Tür 10). Протекторат над комітетом обняли бувші президенти Буковини: міністер внутр. справ князь Гогенльогє і намістник барон др. Бляйлебен та теперішній президент граф Меран. Міністерство признало офіційальний характер комітету і уможливило таким способом представителям Буковинців опікувати ся долею нещасних земляків. В комітеті уконституували ся виділи, головний і езекутивний. До президії головного комітету ввійшли маршалок Буковини барон Гормузакі і посол Василько. Членами виділу є заступники всіх націй на Буковині. З Українців засідають тут крім посла Василька: посол Семака, посол Спинул, посол Лукашевич і нотар д-р Дрогомирецький і директор Гаврило Гордий. Нотар Дрогомирецький є заступником голови сего виділу і провидить цілу канцелярію комітету. Посол Василько постарав ся, що в короткїм часі повстав в добровільних датків запомоговий фонд, якого сума досягає тепер чотиреста п'ятдесять тисячів кор. Фонд зростає з кождим днем, впливають більші і менші датки, а в останнім часі цісар жертвував десять тисячів корон з власних фондів. Комітет опікуєть ся всіми вигнанцями з Буковини. Вибрав делегатів, котрі їздять по краях, де живуть вигнанці, розглядають ся, в яких відносинах живуть і старають ся улекшити їм жите інтервенціями в урядах та матеріяльною помочію. Для Українців визначено делегатом нотаря Дрогомирецького. Велика частина збіжжів попала в крайну нужду. Комітет дає їм одноразові запомоги до 50 К, крім того місячно для 50 осіб ціле убрание, для зовсім бідних, що перебувають у Відні, марки на їду, а ученикам роздає даром книжки. Крім того комітет стараєть ся, щоби вигнанці діставали добре і відповідне занятє, дає поради в ріжних справах, а в останнім часі почав давати позички до висоти 500 К. Щоб можна дістати позичку в комітеті, треба мати поруку.

:: На часі! - На часі! ::

ЩО ТРЕБА РОБИТИ ЩОБИ ДІСТАТИ ПРИЧИНОК НА УДЕРЖАНЕ ?

Написав д-р Степан Баран. — Бібліотека „Свободи“ ч. 2.

Ціна 20 сот., з почт. пересилкою 30 сот.

Замовляти треба

в Адміністрації „Свободи“, Львів, ринок ч. 10.

ЕВАНГЕЛІЯ

на неділі і свята
в перекладі на українську мову.

Книжечка, яка повинна знаходити ся в кожній українській хаті. Для тих, що стоять в полі, в окопах і она найраціональнішою духовною розрадою.

Ціна 1 корона, - - - - - Ціна 1 корона.

Замовляти: „Свобода“, Львів, Ринок 10.

При замовленню посилають ся рівночасно гроші (1 К.) за книжку, а ми того самого дня висилаємо замовляючому. Жовнірам на усі Feldpost-и також шлемо. — А хто пришле відразу гроші на десять примірників, то є 10 К., то дістане ще одну книжку даром.

ЗАМОВЛЕНЬ БЕЗ ГРОШИЙ НЕ ПРИНИМАЄМО.

Оголошення.

Для тих, що оголошують ся, подаємо до відомка, що у нас є така тарифа:

Оголошення звичайні за стрічку одношпальтову дрібним друком або її місце 20 с. — Надіслане за стрічку дрібним письмом або її місце 60 с., в оповістках 80 с., в часті редакційній 1 К. Повідомлення про нічляк, заручини і т. п. по 1-50 К за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 с., найменше 60 сот. Слова грубшим друком числять ся подвійно. Передплата і належитість за інсертати платні у Львові.

Ученики VI. класу гімназіальної, котрі дотепер не вписали ся до жадної гімназії, нехай чим скорше зголосять ся до української приватної гімназії з правом прилюдности в Долині, де сего року будуть від III.—VI. класу комбіновані. Рівнож сего року отворена є бурса, де селянська бідна молодіж може за малою оплатою одержувати харч.

Доня Іванцьо Otmind, Barackenlager 67. шукає свого мужа Дмитра Іванця, евакуованого з Ямниці, пов. Станіславів.

Купуйте і замовляйте!

Ціна: штука 30 сот. (почт. 35 сот.)

10 штук з почт. оплатою К	3.00
25 " " " "	7.20
50 " " " "	13.50
100 " " " "	25.00

Від 25—100 шт. поручено (рекомендовано).

Печатають ся відривний денний календар на 1917 р.

Замовлення приймає: А. ОКПИШ, Львів, Ринок ч. 36.

Добрий „ІКО“ годинник

подивлюваний і жаданий всіми, бо він є **совершенністю годинникарської штуки!**

- № 410. Ніклевий анкеревий-роскопф годинник К. 4-10
- 705. Роскопф годинник, механізм з камінями 5-90
- 449. Роскопф годинник, гравіюваний з сильно посрібленим плащем подвійним 7-20
- 720. Срібний циліндровий ремонтар годинник 9-70
- 600. Радіом годинник кишеньовий, світлий вночі 8-40
- 1450. Ланцюжок з білого металю 2-80 Кор. з ніклю 1-00
- 1203. Добрий будильник 3-50
- 1360. Добрий годинник стінний 4-80
- 1142. Срібна брошка 2-50
- 1149. Срібна брошка з 3. частий 1-50
- 458. Серце з золота дубль 4-80
- 1265. Діамант до різання скла 5-50
- 1645. Кульчки з позолочуваного срібла 2-40
- 1022. Срібний вінець рож 5-70

Висилає ся за пошлатою. — Що не до виводби можна вимінати!

Величезний вибір годинників, перстенів, прикрас і дарунків і пр. у великим прегарнім цінинику. Жадайте його даром і франко.

Всі годинники точно вірегульовані. Власна фабрика годинників у Швайцарії. Власна марка „ІКО“ світової слави. Світовий висилковий дім **H. Suttner**, лише в **Laibach** ч. 712. **Нема філії!** Світову славу добув висилкою добрих годинників. **Нема філії!**

Хто в передплатників-селяни „Свободи“ хотів би в своїй рідній українській мові мати щоденно вісти з світа, особливо з війни, найзапрумерує

ДІЛО

Передплатники-селяни „Свободи“ мають знижку і платять **2 Корони місячно.**

Не минайте а перечитайте!

Чи варто за невеликі гроші в тих тяжких часах розвеселити ся?

Певно, кождий скаже, що варто. Саме тепер вийшла обемиста книжка (девять аркушів друку), котра містить в собі

900 словами девятсот Дотепів, вигадок і жартів.

Хто хоче розвеселити ся, а таких в теперішнім часі буде певно багато, нехай чим скорше спровадить собі сю книжку, бо задля великої дорожні і браку паперу наклад зглядно не великий.

Сю справді на часі книжку видає Товариство „Просьвіта“. Канцелярія Товариства у Львові (Ринок ч. 10.) висилає єї безплатно тому, хто пришле переказом на саму книжку 1 кор. 80 сот. (Члени „Просьвіти“, що заплатили вкладку, платять тільки 1 кор. 30 сот.), а на рекомендовану пересилку 35 сот.

Оправлений в полотня примірник коштує без поштової пересилки а 50 сот. більше. Радимо спіймати єї!

Не треба встидати ся, що би не стати ся калікою на все, але як мзеть ся пропуклину („брух“) на животі або на пахвині з правої, а часом з лівої сторони, а може опала аж в діл, то треба прислати міру ниткою довкола тіла через бедра і замовити бандаж пружино-во-гумовий за 6 або 8 корон або англійський за 12 до 16 корон, а чоловік виратуєть ся і буде міг тяжко працювати. Мушчини дістають пропуклину з праці, жінки з праці або по породі, діти з крику або від скоків. Замовляючи бандаж, треба описати як велика пропуклина, від якогочасу, подати вік і занятя хорого. Висилаєть ся за пошлатою в скринищі, а не подаєть ся, що є в середній.

М. З. Полячек, Самбір, ч. 17.

Ширіть „Свободу“!

ТОВАРИСТВО
ВЗАЇМНОГО КРЕДИТУ
„ДНІСТЕР“

у ЛЬВОВІ
ул. Руська ч. 20.
Телеф. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ в р. 1895 на підставі закона о стоварищенях в р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілю Товариства є уділюване кредиту своїм членам рілньникам обезпеченим в „Дністрі“ від більше діт.

Відсотки від вкладок 4 проц.

без потручення рентового податку.

ВКЛАДКИ

приймає і виплачує Каса Товариства в урядових годинах від 8. до 2. в полудне.

Конто в Почтовій Шадниці 35.827.

Жирове конто в Австро-угорським Банку.

Шадничі вкладки К 4,725.000

Власний маєток . 649.000

Уділені позички . 4,850.000

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.